

I. BEVEZETÉS

Az állami támogatás nyújtása főszabály szerint összeegyeztethetetlen a közös piaccal. A 2009. december 1-jén életbe lépett Lisszaboni Szerződés módosította az alapszabályokat lefektető, az Európai Közösséget létrehozó szerződést. Az utóbbi új neve: az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ). Az állami támogatásokra vonatkozó szabályok érdemben nem változtak, a számozás viszont megújult. A korábbi 87. cikk 107. cikkre változott.²³ Az alábbiakban az új számozást használjuk.

Az EUMSZ 107. cikke szerint, ha a Szerződések másként nem rendelkeznek, a belső piaccal összeegyeztethetetlen a tagállamok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amennyiben ez érinti a tagállamok közötti kereskedelmet. Ez a meghatározás magában hordozza, hogy bizonyos célokra nyújtott támogatások mégis megengedhetők. Elsősorban az EUMSZ *107. cikk (2) és (3) bekezdése* meghatározza azokat a támogatási kategóriákat, amelyek vagy automatikusan (de ebben az esetben is be kell jelenteni a Bizottságnak!), vagy a Bizottság értékelése alapján összeegyeztethetőek a közös piaccal. A nemzeti szabályok alapján nyújtott, a tagállami szabályok szerinti intézkedések közösségi versenyjoggal való összeegyeztethetőségének megítélése ugyanis az Európai Bizottság kizárólagos hatásköre.²⁴

Az EUMSZ *108. cikke* határozza meg a tagállamok által követendő eljárás szabályait, amely szerint valamennyi új támogatási tervezet (mind a támogatási programokat, mind az egyedi támogatásokat), ide értve a létező támogatások módosítását a tagállam köteles az Európai

²³ A 1. számú melléklet tartalmazza a releváns cikkeket.

²⁴ A közösségi állami támogatási joganyag megtalálható a http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/legislation.html és a http://ec.europa.eu/transport/stateaid/transport/transport_en.htm weboldalakon.

Bizottság részére előzetes engedélyeztetés végett bejelenteni (kivételeket lásd a továbbiakban). Az eljárás részletes szabályait a Tanács rendeletben szabályozta (közösségi eljárási rendelet).

A Bizottság ellenőrzésének elsődleges célja, hogy a piacon működő erők minél inkább érvényesülhessenek, az állam beavatkozása által okozott torzulás minimális legyen és a közös piacra a lehető legcsekélyebb negatív hatással járjon (*szükségesség és arányosság elve*). Ennek megfelelően, amennyiben egy támogatás ugyan az EUMSZ 107. cikk (2) vagy (3) bekezdésének céljaival összhangban van, ám indokolatlan/szükségtelen előnyt biztosít bizonyos vállalkozás/ok részére, azt az intézkedést a Bizottság nem fogja engedélyezni. Egy, a Bizottság által engedélyezett támogatásnak valamilyen piaci hiányosságot, regionális vagy strukturális hátrányt kell orvosolnia, a kedvezményezett vállalkozást olyan, a közösség számára is előnyös tevékenység végzésére kell ösztönöznie, amelyet normál piaci körülmények között nem végezne. A vállalkozások szokásos, mindennapi működési költségeit általában nem lehet állami forrásból finanszírozni.

A fentiek alapján tehát Magyarországnak minden támogatási tervzetet – annak hatályba léptetését megelőzően – engedélyeztetnie kell a Bizottságnak, az alábbiak kivételével:

- Ún. de minimis (csekély összegű) támogatás (lásd V. fejezet).
- A csoportmentességi rendeletek hatálya alá tartozó támogatás (itt a Bizottságot utólag kell tájékoztatni – az általános csoportmentességi rendeletről lásd VI. fejezet).
- Bizottság által már jóváhagyott támogatási program alapján történő támogatásnyújtás, bizonyos kivételektől eltekintve (lásd VII. fejezet).

A Pénzügyminisztériumon belül működő Támogatásokat Vizsgáló Iroda (TVI) a felelős az állami támogatások versenyszempontú ellenőrzésének hazai központi koordinálásáért, különösen a Bizottság felé bejelentendő támogatási intézkedések ellenőrzéséért és továbbításáért, illetve a Bizottság felé nem bejelentésköteles támogatások ellenőrzéséért (a mezőgazdasági, halászati, vidékfejlesztési és erdészeti támogatások kivételével – lásd II. fejezet).

Az állami támogatások versenyszempontú ellenőrzésének hazai eljárási szabályait pedig az *Európai Közösséget létrehozó Szerződés* 87.

*cikkének*²⁵ (1) bekezdése szerinti állami támogatásokkal kapcsolatos eljárásról és a regionális támogatási térképről szóló 85/2004. (IV. 19.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet) határozza meg.

A Rendelet különösen a TVI eljárási cselekményeit, a támogatást nyújtók bejelentési kötelezettségeit, illetve a támogatást nyújtókat és a TVI-t kötelező eljárási határidőket szabályozza. A TVI felé való bejelentési kötelezettség valamennyi támogatási tervezetre (jogsabály, pályázati felhívás, egyedi támogatás) vonatkozik. A TVI-hez bejelentett támogatási tervezetek sorsa azok tartalmától függően változik.

A Bizottság előzetes engedélyét igénylő intézkedések tekintetében a TVI – szükség esetén módosítási javaslatokkal ellátott – előzetes véleményt ad ki arról, hogy a tervezet alkalmas-e a Bizottság felé történő hivatalos bejelentésre. A bejelentésre alkalmas tervezeteket a TVI küldi meg a Bizottság részére, és az eljárásban képviseli Magyarországot, a Bizottsággal folytatott kommunikáció a TVI-n keresztül zajlik. Az általános csoportmentességi rendelet hatálya alá tartozó támogatási tervezetek tekintetében a Bizottságot csupán értesíteni kell a bevezetett programokról, támogatásokról. Azonban ezekben az esetekben is szükség van a TVI pozitív, a csoportmentességi rendelettel való összhangot megállapító állásfoglalására, ugyanúgy, mint a csekély összegű támogatási intézkedéseknél. A Bizottság által jóváhagyott támogatási programok alapján kiírt pályázati felhívások szintén csak a TVI-hez való előzetes bejelentés és az arra adott pozitív válasz után működtethetőek.

Kiemelendő, hogy sem az eljárási, sem az anyagi jogi szabályok nem tesznek különbséget attól függően, hogy uniós források felhasználására kerül-e sor hazai társfinanszírozással, vagy csak hazai forrásról van szó egy adott intézkedés értékelése kapcsán. Továbbá, a kizárólag hazai forrásból finanszírozott támogatási intézkedések száma igen csekély, ilyeneket jellemzően az önkormányzatok és egy-egy minisztérium fejezeti kezelésében, illetve az adóintézkedések között találunk.

I. 1. Alapvető fogalmak a Rendelet alkalmazásában

1.. Állami támogatás: az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése szerint „Ha a Szerződések másként nem rendelkeznek, a belső piaccal össze-

25 2009. december 1-jétől: EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése.

egyeztethetetlen a tagállamok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amennyiben ez érinti a tagállamok közötti kereskedelmet.”

2. *Átlátható formában nyújtott támogatás:* azok a támogatási formák minősülnek átláthatónak, amelyek esetében előzetesen, kockázatelemzés elvégzése nélkül kiszámítható a pontos támogatástartalom, különösen az általános csoportmentességi rendelet 5. cikk (1) bekezdés a)-d) pontjaiban felsorolt támogatási formák.

3. *Be nem jelentett (tiltott) támogatás:* az a támogatási program vagy egyedi támogatás, amelyre a Rendelet 7. §-a szerinti bejelentési kötelezettség vonatkozik, de a támogatást nyújtó szerv e kötelezettségének nem tett eleget, és a támogatási program hatályba lépett, illetve az egyedi támogatásról döntés született.

4. *Csekély összegű támogatás:* az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének [2009. december 1-je után EUMSZ 107. és 108. cikkei] a csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról szóló 2006. december 15-i 1998/2006/EK bizottsági rendelet 2. cikke szerinti támogatás. Egy támogatást nem annak összege, hanem a támogatást nyújtó általi minősítése tesz csekély összegű támogatássá, azaz a 3 pénzügyi éven belül nyújtott 200 000 euró (szállítási ágazatban 100 000 euró) alatti összegű támogatások *nem* minősülnek *automatikusan* csekély összegű támogatásnak.

5. *(Általános) Csoportmentességi rendelet:* az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 87. és 88. cikke [2009. december 1-je után EUMSZ 107. és 108. cikkei] alkalmazásában a támogatások bizonyos fajtáinak a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánításáról szóló 2008. augusztus 6-ai 800/2008/EK bizottsági rendelet. A rendelet hatálya alá eső támogatásokat nem kell engedélyezés végett bejelenteni a Bizottságnak.

6. *Diszkont kamatláb:* a különböző években folyósított támogatások, illetve a több év alatt megvalósított projektek felmerült költségei jelenértékének kiszámításához használt kamatláb, amely egyenlő a referencia alapkamatláb 100 bázisponttal növelt értékével.

7. *Egyedi támogatás:* olyan támogatás, amelyet nem egy támogatási program alapján ítéltek oda, és azon támogatás, amely támogatási program alapján kötelező bejelentés alá tartozik.

8. *Előzetes bejelentés:* a Rendelet 7. §, és 16. §-a szerint minden támogatási tervezetet, a jogszabálytervezeteket véleményezés előtt, pályázati felhívásokat be kell jelenteni a meghirdetés előtt a 7. § (2) bekezdésében meghatározottak szerint:

- a) csoportmentességi rendelet, illetve a csekély összegű támogatásokra vonatkozó bizottsági rendelet hatálya alá tartozó támogatási tervezetek esetében a támogatási tervezet egy példányából,
- b) a Bizottság részére történő bejelentést igénylő támogatások esetében a támogatási tervezet egy példányából, valamint a Pénzügyminisztérium honlapján közzétett weboldalon,²⁶ a TVI által biztosított hozzáférés (bejelentkezési név és jelszó) alapján, a támogatást nyújtó által kitöltött elektronikus, web-alapú bejelentési űrlapból (SANI rendszer) álló bejelentést meg kell küldeni a TVI számára. A bejelentést elektronikus úton is meg kell tenni a tvi@pm.gov.hu e-mail címre.

9. *Elszámolható költségek:* az egyes támogatási kategóriákra vonatkozó közösségi jogszabályokban és szabályokban e címen meghatározott költségek köre, amelyek bizonyos százalékát lehet állami forrásból finanszírozni.

10. *Elmaradott/támogatott terület:* a közösségi szabályok két típusú elmaradott és ezért támogatható térséget különböztetnek meg: 1. a közösségi átlagnál fejletlenebb, az EUMSZ 107. cikk (3) a) pont hatálya alá tartozó) régiók, illetve 2. egyéb szempontok alapján hátrányos helyzetben lévő, az EUMSZ 107. cikk (3) c) pont hatálya alá tartozó területek.

11. *Érzékeny ágazatok:* a regionális iránymutatásban,²⁷ illetve az általános csoportmentességi rendeletben meghatározott acélipar és szintetikusszál-ipar, a hajógyártáshoz nyújtott állami támogatás keretszabályában meghatározott tevékenységek 2003/C 317/06; 2003.12. 30.); a tengeri szállítási ágazatnak nyújtott állami támogatásokról szóló közösségi iránymutatás (97/C 205/05) szerinti tevékenység; a szénbányászatnak nyújtott állami támogatásokról szóló 1407/2002/EK tanácsi rendelet 2. cikkének a) pontjában hivatkozott termékek kitermelésével kapcsolatos tevékenység; a vasúti és közúti személyszállítási közszolgáltatásról,

26 Jelenleg a <https://webgate.ec.europa.eu/competition/sani/login/index.cfm> weboldalon.

27 Iránymutatás a 2007-2013 közötti időszakra vonatkozó nemzeti regionális támogatásokról HL C sorozat 54/13; 2006. 3. 4.

valamint az 1191/69/EGK és az 1107/70/EGK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló az Európai Parlament és a Tanács által elfogadott 1370/2007/EK rendelet²⁸ 1. cikkében meghatározott tevékenység; az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 87. és 88. cikkének [2009. december 1-je után EUMSZ 107. és 108. cikkei] és az EGT Megállapodás 61. cikkének a légi szállítási ágazatban nyújtott állami támogatásokra való alkalmazásáról szóló bizottsági közlemény (94/C 350/07) szerinti tevékenység.

12. Éves jelentési kötelezettség: közösségi eljárási rendelet 21. cikk és a Rendelet 28. §-a – a támogatást nyújtó szerv az előző évben nyújtott támogatásokról minden év április 30-áig elektronikus úton beszámolót készít a TVI által megadott bontásban (különösen támogatási programként, támogatási kategóriánként és támogatási forma szerint), valamennyi általa nyújtott állami támogatásról és a csekély összegű támogatásról.

13. Egyéni referencia kamatláb: különösen a kedvezményes kamatú és kamatmentes kölcsönök, továbbá a változó kamatlábon alapuló kamattámogatások támogatástartalmának kiszámításához használt, a referencia alapkamatlábból számított, a hitelkockázattól függően eltérő összehasonlító kamatláb.

14. Kedvezményezett: az a gazdasági tevékenységet folytató vállalkozás, amelyet a támogatást nyújtó szerv közvetve vagy közvetlenül kedvezőbb helyzetbe kíván hozni. A kedvezményezettnek vállalkozásnak kell lennie, amely nem csak gazdasági társaság lehet, hanem minden olyan természetes vagy jogi személy, amely gazdasági tevékenységet végez, jelen van a piacon, függetlenül jogi formájától, tulajdonosi szerkezetétől, finanszírozásának módjától. Az EU Bíróságok gyakorlata szerint vállalkozásnak minősülhet az egyéni ügyvéd, a könyvelő, egy alapítvány, bármely magántulajdonú vállalkozás, egy vállalkozáscsoport is, vagy az olyan vállalat, amelyet akár részben vagy egészben az állam ellenőriz.

15. Kis- és középvállalkozás: lásd 2. számú melléklet.

16. Közösségi eljárási rendelet: az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 93. cikkének [2009. december 1-je után EUMSZ 108. cikke] alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló 659/1999/EK tanácsi rendelet (HL L sorozat 83/1; 1999. 3. 27.)

28 HL L 31, 2007. 12. 03.

17. Létező támogatás: a Csatlakozási Szerződés mellékletében felsorolt intézkedések; a Bizottság (vagy a Tanács) által engedélyezett támogatási intézkedések; 10 éves elévülési határidőt követően is működtetett, a Bizottság által nem vizsgált támogatások; az a támogatás, amely a hatályba lépése idején nem minősült támogatásnak, és ezt követően – a közös piac fejlődésének eredményeként és anélkül, hogy a tagállam módosította volna – vált támogatássá.

18. Nagyberuházás: az a beruházás, amelyhez kapcsolódóan az elszámolható költség jelenértéken legalább 50 m eurónak megfelelő forintösszeg (áfával együtt, függetlenül attól, hogy az áfa visszaigényelhető-e vagy sem); ennek meghatározásakor egyetlen beruházásnak kell tekinteni az egy vagy több adózó által egy háromszor háromszázhatvanöt napos időszakon belül megkezdett, gazdaságilag oszthatatlan beruházásokat.

Annak megállapításakor, hogy a beruházás gazdaságilag oszthatatlan-e, figyelembe kell venni a technikai, funkcionális és stratégiai kapcsolatokat, valamint a közvetlen földrajzi közelséget; ez alapján a nagyberuházás értékét úgy kell meghatározni, hogy a támogatási kérelem alapját képező beruházás elszámolható költségéhez hozzá kell adni és együttesen kell figyelembe venni az e beruházás megkezdése napját megelőző háromszor háromszázhatvanöt napos időszakon belül megkezdett, olyan gazdaságilag oszthatatlan beruházások jelenértéken számított értékét, amely(ek)hez az adózó igénybe vett (igényelt) állami támogatást. (Részletes szabályok a 8. számú mellékletben találhatóak.)

19. Nehéz helyzetben lévő vállalkozás: valamely vállalkozás, méretétől, illetve a körülményektől függetlenül, akkor tekinthető nehéz helyzetben lévőnek, ha:

- a) korlátolt felelősségi alapon működő társaság esetén jegyzett tőkéjének több mint a fele nincs meg, és annak több mint egynegyede az előző 12 hónap során veszett el; vagy
- b) olyan társaság esetén, ahol legalább egyes tagok korlátlan felelősséggel bírnak a társaság tartozása tekintetében, a társaság könyveiben kimutatott tőkének több mint a fele nincs meg, és annak több, mint egynegyede az előző 12 hónap során veszett el; vagy
- c) az adott vállalkozás – függetlenül a vállalkozási formától – megfelel a tagállami felszámolási eljárás kritériumainak.

A nehéz helyzetben lévő vállalkozás további eseteit a Rendelet 8. számú melléklete tartalmazza.

20. *Pályázati felhívás*: támogatási program végrehajtása érdekében megjelentetett, kizárólag hatályos támogatási program alapján közzétehető felhívás a támogatási programban való részvételre.

21. *Referencia alapkamatláb*: az egyéni referencia kamatláb, a diszkont kamatláb és a visszafizetési kamatláb alapja. A referencia alapkamatlábról, a diszkont kamatlábról és a visszafizetési kamatlábról az Európai Bizottság hivatalos értesítését követően a TVI közleményt ad ki, illetve azt a Pénzügyminisztérium honlapján²⁹ közzéteszi.

22. *Regionális támogatási térkép*: a Bizottság által engedélyezett, a beruházásokhoz nyújtható maximális támogatási intenzitásokat tartalmazó térkép (részletesen lásd XII. pont.)

23. *Regionális csoportmentesség*: a Bizottság 1628/2006/EK rendelete (2006. október 29. a szerződés 87. és 88. cikkének [2009. december 1-je után EUMSZ 107. és 108. cikkei] a nemzeti regionális beruházási támogatásokra való alkalmazásáról HI L sorozat 302/29; 2006. 11. 1.)

24. *SANI-rendszer*: az Európai Bizottság által létrehozott és működtetett elektronikus, web-alapú, a bejelentési formanyomtatványokat tartalmazó rendszer, amelyet a támogatási tervezetek Európai Bizottsághoz való bejelentéséhez kötelezően használandó.

25. *Támogatás formája*: különösen a vissza nem térítendő és a visszatérítendő pénzeszközök nyújtása, kamatmentes kölcsön, kedvezményes kamatozású kölcsön, kamattámogatás, kedvezményes feltételű kezességvállalás, állami tőkejuttatás, adókedvezmény, adóalap-kedvezmény, ingyenesen és kedvezményes feltételek mellett nyújtott szolgáltatás, ingatlanjuttatás, követelésről való lemondás, tartozásátvállalás, kedvezményes bérlet, kedvezményes lízing.

26. *Támogatási cél*: a támogatást nyújtó szerv által egyedileg meghatározott gazdasági, társadalmi vagy egyéb közérdekű hatás, amelynek megvalósítását a támogatás célul tűzte ki.

27. *Támogatási intenzitás*: a támogatástartalom és az elszámolható költségek jelenértékének hányadosa, százalékos formában kifejezve.

28. *Támogatási kategória*: a Rendelet 1. számú mellékletében és ezen útmutató 3. számú mellékletében szereplő lista elemei.

29. *Támogatási program*: olyan jogi aktus, rendszerint jogszabály, amely alapján – anélkül, hogy további végrehajtási intézkedésre volna szükség – egyedi támogatásokat lehet megítélni azon vállalkozások számá-

29 <http://www.p-m.hu/> „TVI”- címszó alatt.

ra, amelyeket a jogi aktusban általános vagy elvont módon jelöltek meg, illetve olyan jogi aktus, amelynek alapján a meghatározott projekthez nem kapcsolódó támogatást egy vagy több vállalkozásnak lehet megítélni határozatlan időre és/vagy meghatározatlan összegben. Általában a pályázati felhívások, kiírások jogalapját jelentő rendelkezések.

30. Támogatási tervezet: a támogatási program, az egyedi támogatás, valamint a bejelentési kötelezettség hatálya alá tartozó létező támogatási programokból nyújtott támogatás tervezete beleértve a TVI által már elbírált, ám a hatálybalépés előtt állami támogatási szempontból módosult tervezeteket is.

31. Támogatást nyújtó szerv: az egyedi támogatás odaítéléséről döntő vagy a támogatási program, illetve a pályázati felhívás elkészítéséért, a pénzforsás szétosztásáért felelős szerv, aki semmiképpen sem lehet a TVI.

32. Támogatástartalom: a kedvezményezett számára nyújtott állami támogatásnak a Rendelet 2. számú mellékletében foglalt módszertan alapján kiszámolt értéke. A támogatástartalom kell megfeleljen a másodlagos joganyagban meghatározott támogatási intenzitásoknak.

33. Új támogatás: olyan támogatás, azaz támogatási program vagy egyedi támogatás, amely nem létező támogatás, beleértve a létező támogatások módosítását is.

34. Visszafizetési kamatláb: a 794/2004/EK bizottsági rendeletben³⁰ foglaltak alapján megállapított, a jogellenesnek és a közös piaccal összeegyeztethetetlennek minősített támogatás esetén alkalmazott késedelmi kamatláb.

³⁰ A Bizottság 794/2004/EK-rendelete (2004. április 21.) az EK-Szerződés 93. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló 659/1999/EK tanácsi rendelet végrehajtásáról HL L sorozat, 140/1.